

Sisäministeriölle

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE AMPUMA-ASELAIN JA RIKOSLAIN MUUTTAMISESTA

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi eräitä ampuma-aselain ase-lupamenettelyä koskevia säännöksiä ja otettavaksi säännökset sähköisen asioinnin käyttämisestä aselupa-asioissa. Tavoitteena on joustavoittaa aselupamenettelyä ja parantaa aseiden elinkaaritietojen hallintaa.

Velvollisuus tiedoston pitämiseen ja yksilöintitietojen ilmoittamiseen asetietojärjestelmään.

Ampuma-aselain 25 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin ase-elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa halusaan olevan ampuma-aseen ja aseiden osan yksilöintitiedot sähköisen asioinnin avulla poliisin ylläpitämään asetietojärjestelmään. Ehdotuksen mukaan asetietojärjestelmään olisi ilmoitettava myös esineen luovuttajan ja luovutuksensaajan sekä esineen korjaamista tai muuntamista koskevan toimeksiannon antajan nimi.

Ilmoitus olisi tehtävä 30 päivän kuluessa siitä, kun ampuma-ase tai sen osa on siirtynyt elinkeinonharjoittajan hallintaan. Korjattavia tai säilytettäviä aseiden ja niiden osia ilmoitusvelvoite koskisi kuitenkin vain siltä osin kuin ne ovat ase-elinkeinonharjoittajan korjattavana tai säilytettävänä yli 90 päivää. Sääntelyn tavoitteena on parantaa ampuma-aseiden ja niiden osien elinkaaren ja sijaintitietojen valvontaa.

Kyse olisi käytännössä samojen tietojen ilmoittamisesta, joista aseelinkeinonharjoittaja on 25 §:n 1 momentin perusteella velvollinen pitämään tiedostoa. Ehdotuksen tarkoituksenmukaisuutta on vielä syytä harvita. Esitysluonnoksen perusteella jää myös epäselväksi, mikä merkitys 90 päivän ajallisella rajoituksella ehdotetussa 4 momentissa on tarkoitettu olevan ja miten ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä kyetään tältä osin asianmukaisesti valvomaan. Ajallisen rajoituksen seuraamisesta aiheutuu myös elinkeinonharjoittajille hallinnollista lisätyötä.

Perustelujen mukaan sähköisen ilmoituksen tekeminen poliisin asetietojärjestelmään tapahtuisi käyttämällä vahvaa sähköistä tunnistautumista. Esitysluonnoksessa ei ole tarkemmin käsitelty sähköisen asioinnin edellytyksiä.

Säännösehdotuksen maininta ilmoituksen tekemisestä ”sähköisen asioinnin avulla” ei vastaa perusteluista ilmenevää sääntelyn tarkoitusta vahvan tunnistamistekniikan käyttämisestä. Kun lisäksi otetaan huomioon, että ilmoitusvelvollisuuden noudattamatta jättäminen on ehdotettu kriminalisoitavaksi, velvollisuudesta vahvan sähköisen tunnistamistekniikan käyttöön tulee perustuslain 80 § huomioon ottaen säätää lain tasolla. Jatkovalmistelussa tulee tehdä asianmukaisesti selkoa ehdotetun sääntelyn suhteesta vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjotuksista annettuun lakiin (617/2009).

Oikeusministeriö suhtautuu erityisesti ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin kriminalisoinnin kannalta varauksellisesti siihen, että sähköisen ilmoituksen tekeminen säädettäisiin ilmoitusvelvollisuuden täyttämisen ehdotomaksi edellytykseksi. Sähköinen ilmoittaminen vaatii paitsi tietotekniisiä valmiuksia myös yhteensopivia ja tietoturvallisia laitteistoja sekä ohjelmistoja. Elinkeinonharjoittajalla tulisikin olla mahdollisuus täyttää ilmoitusvelvollisuutensa myös esimerkiksi asioimalla poliisin toimipisteessä, vaikka sähköisten asiointipalvelujen saatavuutta muun muassa yhteispalvelupisteissä on pyritty edistämään.

Aseluvan hakeminen

Aselupahakemusta ei olisi lakiehdotuksen 42 §:n mukaan enää välttämättöntä jättää kaikissa tapauksissa henkilökohtaisesti poliisilaitokselle. Hakemus voitaisiin siten toimittaa poliisilaitokselle myös postitse tai asiamiehen välityksellä taikka sähköisin menetelmin. Ehdotetun 3 momentin mukaan hakijan tulisi kuitenkin ”tarvittaessa” saapua henkilökohtaisesti poliisilaitokselle. Henkilökohtainen asiointi olisi perustelujen mukaan tarpeen ensimmäistä lupaa haettaessa samoin kuin tilanteessa, jossa hakija palaa aseharrastuksen pariin harrastuksessa olleen tauon jälkeen. Erityisesti syytä haastatteluun voitaisiin kutsua myös muissa tapauksissa.

Siltä osin kuin hakijan henkilökohtaisen asioinnin tarpeen ei ole tarkoitettu olevan viranomaisen harkinnassa, hakijan velvollisuudesta saapua henkilökohtaisesti poliisilaitokselle tulee ottaa riittävän täsmälliset säännökset lakiin. Muutoin henkilökohtaisen asioinnin vaatimus olisi asianmukaista säätää riippumaan viranomaisen pyynnöstä.

Esitysluonnoksessa on 42 §:n osalta sivuutettu kysymys sähköisen vireillepanon edellytyksistä. Sen sijaan 55 §:n perusteluissa viitataan siihen, että sähköinen vireillepano edellyttäisi vahvan sähköisen tunnistautumismenettelmän käyttämistä. Lakiehdotus tulee tältäkin osin tarkistaa tarkoitustaan vastaavaksi.

Luvan peruuttamisen vireilletulo

Aseluvan peruuttaminen tulisi ehdotetun 66 a §:n mukaan vireille, jos on perusteltua syytä epäillä, että luvan peruuttamisen edellytykset täyttyvät. Sääntelylle katsotaan olevan perustuslain 15 §:n omaisuudensuojasäännöksen kannalta erityinen tarve, koska peruuttamismenettelyn vireilletulosta seuraa ampuma-aselain 92 §:n perusteella velvoite tehdä päätös luvan kohteena olevan ampuma-aseen tai sen osien väliaikaisesta haltuunotosta.

Ehdotuksen taustalla on eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kanta siitä, että ampuma-aselain 98 §:n säännös poliisilain 4 luvun poliisitutkintaa koskevien säännösten soveltamisesta ampuma-aseluvan peruuttamista koskevaan tutkintaan tarkoittaa vain varsinaisia tutkintoimenpiteitä. Apulaisoikeusasiamies onkin esittänyt harkittavaksi tulisiko ampuma-aselain mukaisen peruuttamismenettelyn vireilletulosta säätää sen oikeusvaikutusten vuoksi nimenomaisesti laissa (Dnro 3021/4/14).

Aseluvan peruuttamismenettelyn vireilletulon ajankohdasta säätämiseksi on sääntelyn erityispiirteiden vuoksi sinänsä mahdollista katsoa olevan ehdotetussa yhteydessä perusteita. Tosin ilman nimenomaista säännöstäkin lienee selvää, että aselupien valvonnasta vastaavan virkamiehen velvollisuutena on ryhtyä toimenpiteisiin, jos hänellä on perusteltua syytä epäillä, etteivät luvan myöntämisen edellytykset enää täyty. Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että ampuma-aselain 98 §:n nojalla peruuttamismenettelyssä sovellettavaksi tulevan poliisilain 37 §:n 2 momentin mukaan poliisitutkinnassa on meneteltävä ”soveltuvin osin” siten kuin esitutkinnasta säädetään. Esitutkintalain 3 luvussa säädetään poliisin velvollisuudesta käynnistää esitutkinta epäillessään rikosta.

Jatkovalmistelussa on syytä tehdä selkoa peruuttamismenettelyn suhteesta poliisilakiin, esitutkintalakiin ja hallintolakiin. Peruuttamismenettelyn vireilletulon ajankohdasta säädettäessä viranomaisaloitteisesta vireilletulosta on syytä säännösperusteisesti erottaa menettelyn käynnistyminen hakemusperusteisesti.

Poliisin velvollisuus tiedostojen pitämiseen

Ampuma-aselain 113 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi luvanhaltijalle mahdollisuus tarkastella sähköistä asiointia käyttäen poliisin asetietojärjestelmässä olevia henkilökohtaisia lupatietojaan, liittyen luvan voimaansaoloon ja sisältöön.

Oikeusministeriöllä ei ole ehdotuksesta huomautettavaa. Oikeusministeriö kiinnittää sen sijaan huomiota siihen, että asianomaisessa momentissa viitataan voimassa olevan säännöksen tavoin 3 momenttiin, joka on kumottu lailla 764/2003. Säännös tulee tältä osin tarkistaa.

Rangaistussäännöksiä koskevia näkökohtia

Esitysluonnoksessa ehdotetaan rikoslain 41 luvun 1 §:ssä olevaa ampuma-aserikosta koskevaa tunnusmerkistöä täydennettäväksi uudella tekotaval-la. Lisäksi ampuma-aselain 103 §:n ampuma-aserikkomusta koskevaa säännöstä muutettaisiin.

Ampuma-aserikosta koskevaa rikoslain 41 luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi siten, että säännöksen mukaan rangaistavaksi tulisi myös ase-elinkeinonharjoittajan tahallinen tai törkeän huolimaton ampuma-aselain ehdotetussa 25 §:n 4 momentissa säädetyn ampuma-aseen, tehokkaan ampuma-aseen, kaasusumuttimen tai aseosen yksilöintitietojen poliisin tietojärjestelmään ilmoittamisesta koskevan velvollisuuden rikkominen kokonaan tai osittain. Säännösehdotus liittyy vuonna 2018 käyttöön otettavaksi aiottuun sähköiseen asiointijärjestelmään.

Kyseiseen rikoslain kohtaan sisältyy jo nykyisin rangaistussäännös ase-elinkeinonharjoittajalle ampuma-aselain 25 §:n 1 momentissa asetetun tiedoston pitämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta.

Kyseisen ampuma-aselain 25 §:n 1 momentin mukaan tässä laissa säädettyä asealan elinkeinon harjoittamisen valvontaa varten on kaupan harjoittamiseen, valmistamiseen, korjaamiseen tai muuntamiseen oikeutetun ase-elinkeinonharjoittajan pidettävä tiedostoa ampuma-aseista, aseosista, patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista. Tiedostoon on merkittävä myös esineen luovuttajan ja luovutuksensaajan sekä esineen korjaamista tai muuntamista koskevan toimeksiannon antajan nimi. Tiedostoon sisältyvien henkilötietojen luovuttaminen on sallittua vain 115 §:ssä tarkoitetulle valvontaviranomaiselle valvontatehtävää varten. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä tiedoston pitämisestä.

Ehdotetun ampuma-aselain 42 §:n 6 momentin mukaan ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseosen yksilöintitiedot tulee toimittaa poliisilaitokselle 30 päivän kuluessa ampuma-aseen tai aseosen hankkimi-

sesta, valmistamisesta tai muuntamisesta. Tiedot toimittaa: 1) luovuttaja poliisin asetietojärjestelmään, jos ampuma-ase, tehokas ilma-ase tai aseosa on hankittu lain 20 §:n mukaiselta asealan elinkeinoluvan haltijalta; tai 2) luvanhaltija poliisilaitokselle, toimittamisessa voidaan käyttää sähköistä asiointia. Ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseosan yksilöintitietojen 42 §:n 6 momentin mukaisen toimittamisen laiminlyönti 30 päivän kuluessa olisi taas rangaistavaa ampuma-aserikkomuksena.

Ehdotuksen toteutuessa ampuma-aserikoksena, josta voidaan tuomita jopa kahden vuoden vankeusrangaistus, pidettäisiin siis sekä tiedoston pitämisen että sähköisen ilmoittamisen laiminlyöntiä. Sähköistä ilmoittamista koskevan velvollisuuden rikkomisesta seuraava vankeusrangaistuksen uhka koskisi kaasusumuttimiakin. Lisäksi aseosa luovuttamiseen tai toisaalta hankkimiseen liittyy ilmoittamisvelvollisuus, jonka rikkominen olisi rangaistavaa ampuma-aselain 103 §:ssä tarkoitettuna ampuma-aserikkomuksena. Jos siis ase-elinkeinoharjoittaja luovuttaa säännöksissä tarkoitetun aseosa tekemättä ilmoituksia tai kirjauksia, hän näyttää syyllistyneen ainakin kahdesti ampuma-aserikoksen ja kertaalleen ampuma-aserikkomuksen edellytykset täyttävään menettelyyn.

Ase-elinkeinolupa voidaan ampuma-aselain 23 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan peruuttaa muun muassa silloin, kun luvanhaltija tai 26 §:ssä tarkoitettu vastuuhenkilö on rikkonut tätä lakia, sen nojalla annettuja säännöksiä tai lupaehtoja taikka muuten osoittautunut sopimattomaksi harjoittamaan luvassa tarkoitettua toimintaa. Myös ampuma-aselupa voidaan peruuttaa.

On sinänsä perusteltua, että aseiden elinkaarta koskevien tietojen tulo poliisille varmistetaan. Toisaalta kysymys on niin sanotuista hallinnollisista tehostekriminalisoinneista. Tällöin herää kysymys erityisesti siitä, onko perusteltua säätää kahden vuoden vankeusrangaistuksen uhalla ampuma-aserikoksena rangaistavaksi niin tiedoston pitämistä koskevan kuin yksilöintitietojen sähköistä ilmoittamista poliisille koskevan velvollisuudenkin rikkominen. Kyseessä olisivat käytännössä samat tiedot (s. 29). Esitysluonnoksessa on yksilöintitietojen ilmoittamisvelvollisuutta koskevan rikoslain muutoksen osalta perusteluiksi todettu, että kriminalisointi olisi tarpeen, jotta ilmoitusvelvollisuutta noudatettaisiin (s. 37 ja 39-40). Tämä tavoite toteutuisi kuitenkin jo sillä, että ampuma-aselain 25 §:n 4 momentin velvollisuuden rikkominen olisi rangaistavaa ampuma-aserikkomuksena.

Oikeusministeriö ei pidä perusteltuna moninkertaisten hallinnollisten tehostekriminalisointien säätämistä, etenkin, kun kysymys on vankeusuhkaisista rangaistussäännöksistä. Arvioon vaikuttaa myös ampuma-aselain velvollisuuksien noudattamisen varmistamiseksi säädetyt kattavat hallinnolliset tehosteet (lupien peruuttaminen). Sanotun puolesta puhuu myös tavoite välttää turhaa sääntelyä. Mikäli myös ehdotetun ampuma-aselain 25 §:n 4 momentin rikkomiseen on välttämätöntä liittää rangaistusuhka,

ehdotettua sääntelymallia vähemmän ongelmallista olisi toteuttaa tämä täydentämällä ampuma-aserikkomusta koskevaa ampuma-aselain 103 §:ää. Yleinen lähtökohta on, että rangaistussäännöksessä mainittua aineellista säännöstä täsmentävän asetuksen sisältöaines ei tule tunnusmerkistön osaksi ilman asiaa koskevaa määräystä rangaistussäännöksessä.

Ampuma-aserikkomuksena tulisi siis ehdotetun ampuma-aselain 103 §:n 3 kohdan mukaan arvioitavaksi laiminlyönti toimittaa ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseiden osan yksilöintitiedot 42 §:n 6 momentin mukaan 30 päivän kuluessa ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseiden osan hankkimisesta, valmistamisesta tai muuntamisesta.

Ampuma-aselain muuttamista koskevan ehdotetun lain voimaantulosäännöksen toisen momentin mukaan lain 25 §:n 4 momenttia ja 42 §:n 3 momentissa säädettyä sähköistä vireillepanoa, sekä 42 §:n 6 momentissa säädettyä menettelyä yksilöintitietojen ilmoittamiseksi sähköisen asioinnin avulla sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä huhtikuuta 2018. Ennen 42 §:n 6 momentissa säädetyn sähköisen ilmoitusmenettelyn soveltamisen alkamista aseiden yksilöintitiedot tulee toimittaa poliisilaitoksella asioimalla ja ampuma-ase, tehokas ilma-ase ja aseiden osa esittää tietojen toimittamisen yhteydessä. Voimaantulosäännöksen toisen momentin jälkimmäisen virkkeen sisältö ei vaikuta ehdotetun ampuma-aselain 103 §:n 3 kohdan sisältöön rangaistavuutta perustavasti.

Lisäksi luonnoksessa esitetään, että ampuma-aserikkomusta koskevan ampuma-aselain 103 §:n 5 kohtaa muutettaisiin siten, että siinä puhuttaisiin lupatodistuksen esittämis- tai luovuttamisvelvollisuuden poliisille osalta nykyisen ampuma-aselain 52 §:n 2 momentin asemesta ehdotetusta lain 42 §:n 5 momentista. Kun viimeksi mainitussa lainkohdassa ei kuitenkaan puhuta lupatodistuksesta, se ei ainakaan yksinään ole riittävä aineellinen säännös kyseisessä ampuma-aserikkomuksessa. Asia ei selvene ampuma-aserikkomusta koskevasta perustelukohdasta s. 36.

Osastopäällikkö,
ylijohtaja

Sami Manninen

Lainsäädäntöneuvos

Marietta Keravuori-Rusanen